

จริยธรรมและกฎหมายสื่อสารมวลชน

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

- เสรีภาพในมุมมองของนักปรัชญา

ฌอง-ปอล ซาทร์ (Jean-Paul Sartre)

- “มนุษย์คือเสรีภาพ”
- เสรีภาพของมนุษย์ไม่มีขอบเขตจำกัด

แมคเคียวเวลลี (Machiavelli)

- รัฐมีอำนาจสิทธิขาดในการที่จะให้เสรีภาพกับปัจเจกชน
- มีความเชื่อว่าความมั่นคงและความก้าวหน้าของรัฐอยู่เหนือสิ่งอื่นใด ความต้องการส่วนตัวของปัจเจกชนจะต้องยอมจำนนต่อผลประโยชน์ของรัฐ เพราะมนุษย์นั้นมีความโน้มเอียงไปในทางชั่วร้าย
- หลักการอำนาจนิยม (Authoritarian Principles)

แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

จอห์น ล็อก (John Locke)

- ทฤษฎีอำนาจจอริปไตยของปวงชน
- “มนุษย์ทุกรูปทุกนามมีสิทธิตามธรรมชาติอยู่ในตัวนับแต่เกิดมา แต่สิทธิเหล่านั้นไม่เป็นระเบียบและลักลั่นกันอยู่ตามวัยและความนึกคิดสติปัญญาของแต่ละบุคคล ฉะนั้นจึงต้องมีหัวหน้าคอยจัดให้สิทธิเหล่านั้นเป็นระเบียบเข้ารูปเข้ารอยดีขึ้น ถ้ารัฐบาลล่วงละเมิดสิทธิตามธรรมชาติดังกล่าวแล้ว ประชาชนย่อมมีสิทธิล้มล้างรัฐบาลได้ เพราะแท้จริงแล้ว รัฐบาลคือผู้ถูกสมมติหรือยกย่องให้ปกครองเท่านั้นมิใช่ผู้ปกครองอันมีอยู่ตามธรรมชาติ”

แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

โทมัส เจฟเฟอร์สัน (Thomas Jefferson)

- ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ
- สิทธิธรรมชาติ (The natural rights) : สิทธิในเสรีภาพ / ในความเสมอภาค / ในการก่อการปฏิวัติ / สถาปนาประเทศเอกราช
- เสี่ยงข้งมากของปัจเจกชนจะสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง
- การให้ข่าวสารและการศึกษาอย่างเพียงพอ
- รัฐบาลจะให้ความปลอดภัยและโอกาสของชีวิตแก่พลเมืองทุกคน
- มนุษย์สามารถถูกปกครองได้ด้วยเหตุผลและสัจจะ

แนวคิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill)

- เสรีภาพ คือ สิทธิของปัจเจกชนที่โตแล้วจะพึงคิดหรือกระทำตามความพอใจ ตราบเท่าที่เขา
ยังมิได้ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วยการกระทำนั้น การปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นคือการปิดกั้น
สัจจะ
- ความคิดเห็นที่ผิดอาจจะมีเมล็ดพันธุ์หนึ่งของสัจจะที่จำเป็นต้องใช้ในการแสวงหาสัจจะ
ทั้งหมด
- ความคิดเห็นที่เป็นที่ยอมรับกันแล้ว ควรจะนำออกพิสูจน์ความเป็นสัจจะอยู่เสมอ มิฉะนั้นมัน
จะหมดคุณค่าและประสิทธิภาพ

ความหมายของสิทธิ เสรีภาพ

- สิทธิ คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น เช่น สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด สิทธิในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ สิทธิในทรัพย์สิน สิทธิในการศึกษา สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน เป็นต้น
- เสรีภาพ คือ สภาพการณ์ที่บุคคลมีอิสระในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามความประสงค์ของตน ภายใต้กรอบของกฎหมาย
- สิทธิ = เสรีภาพ? Right & Liberty

การคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีการอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้จะกระทำไม่ได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็น
ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรา
นี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตาม
วรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาใน
หนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่นจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่
ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้ จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของ
เอกชน รัฐจะกระทำมิได้

ขอบเขตของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

- การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนจะกระทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย
- การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องเป็นไปภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย
 - หลักการคุ้มครองสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น
 - หลักความมั่นคงของรัฐ
 - หลักความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
 - หลักการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชาชน
- การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องกระทำเท่าที่จำเป็น

การคุ้มครองบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชน

พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญโดยไม่ตกอยู่ในอำนาจของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ และมีสิทธิจัดตั้งองค์กรเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรม รวมทั้งมีกลไกควบคุมกันเองขององค์กรวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจในกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนตามวรรคหนึ่ง

การกระทำใดๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าของกิจการอันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการเสนอ
ข่าวหรือแสดงความคิดเห็นในประเด็นสาธารณะของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือ
วรรคสองให้ถือว่าเป็นการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบและไม่มีผลใช้บังคับ เว้นแต่
เป็นการกระทำเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายหรือจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ

- หลักประกันในเรื่องเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชน

การคุ้มครองคลื่นความถี่

คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพย์สินของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่นทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคง ของรัฐและประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ

การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองมีมาตรการป้องกันเพื่อมิให้มีการ
ควมรวม การครอบครองสิทธิข้ามสื่อ หรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเอง
หรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือ
การปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายของประชาชน

- หลักประกันในเรื่องสิทธิในการเป็นเจ้าของช่องทางการสื่อสาร รวมถึงสิทธิในการ
รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนในสังคม

การคุ้มครองไม่ให้สื่อถูกแทรกแซงจากการเมือง

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าของหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์
วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคมมิได้ ไม่ว่าจะในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็น
เจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมที่
สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการ
ดังกล่าว

สิทธิของผู้บริโภค

สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นจริง และมีสิทธิเรียกร้องให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งสิทธิรวมตัวเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

คำถามท้ายบท

- กฎหมายรัฐธรรมนูญได้ให้หลักประกันในเรื่องเสรีภาพในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนไว้ว่าอย่างไร